

Üstad, su ihtiyacı için; su boruları ile getirmek meşakkatli, sondaj ile evinin önünden suyu çıkarmanın suhuletinden bahsediyor ve Risale-i Nur'u da sondaja benzetiyor. Bu misali nasıl açıklayabiliriz, sondajdan temiz su çıkacağına nasıl emin olabiliriz?

Önce temsilin geçtiği pasajı olduğu gibi buraya alıp sonra da izah etmeye çalışalım:

"Bazı sözlerde, ulemâ-i ilm-î kelâmın mesleğiyle, Kur'ân'dan alınan minhâc-ı hakikînin farkları hakkında şöyle bir temsil söylemişiz ki:"

"Meselâ, bir su getirmek için, bazıları küngân (*su borusu*) ile uzak yerden, dağlar altında kazar, su getirir. Bir kısım da, her yerde kuyu kazar, su çıkarır. Birinci kısım çok zahmetlidir, tıkanır, kesilir. Fakat her yerde kuyuları kazıp su çıkarmaya ehil olanlar, zahmetsiz her bir yerde suyu buldukları gibi, aynen öyle de:"

"Ulemâ-i ilm-î kelâm, esbâbı, nihâyet-i âlemde teselsül ve devrin muhâliyetiyle kesip, sonra Vâcibü'l-Vücudun vücudunu onunla ispat ediyorlar. Uzun bir yolda gidiliyor. Amma Kur'ân-ı Hakîm'in minhâc-ı hakikîsi ise, her yerde suyu buluyor, çıkarıyor. Her bir âyeti, birer Âsâ-yı Mûsâ gibi, nereye vursa âb-ı hayat fışkırtıyor."(1)

Bu ifâdelerden de anlaşıldığı gibi, burada naklî ilimler ile aklî ilimler mukâyese edilmiyor. Mukâyese edilen; ilm-î kelâmın mesleği ile Kur'an'dan alınan ispat mesleğidir.

Kelâm âlimlerinin getirdiği deliller ile Kur'an-ı Kerim'in getirdiği deliller mukâyese ediliyor. İkisinde de delil vardır. Nakil, burada söz konusu değildir. Ancak ilm-i kelâm âlimleri, delilleri toplarken, sebepler silsilesinin nihâyetinde bunu arıyor. Fakat Kur'ânî usulda ise, her şey bir delil olarak kabul edilerek ispat yapılıyor.

"Sondajdan temiz su çıkacağına nasıl emin olabiliriz?" sualine gelince; misaller uzak ve anlaşılması müşkil olan hakikatleri görmek ve akla yaklaştırmak için birer dürbün vazifesi yapmaktadırlar. Ancak dürbünün camı kirli olabilir veya üzerinde çatlaklar olabilir. Bu eksiklikler zihnimizi bulandırmamalı ve hakikatle karıştırılmamalıdır.

Misâlin, hakikata bakan tarafını dikkate almak icâb etmektedir. Kuyu kazıp su çıkarmak, her varlık üstünde tevhid adına delil getirme metodudur. Bir çiçeği ele alalım. Bu çiçekten yaratıcısını ispat etmek mi daha sağlam bir yoldur; yoksa geriye doğru gidip yaratılan ilk çiçekten başlayarak delil getirmek mi? Elbette ki, birinci yol daha sağlam ve daha kolay bir yoldur. İşte bu temsilde bu azim fark nazara veriliyor.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup Dördüncü Mebhas.](#)